

VU Research Portal

Sports participation, psychosocial health and health-related quality of life

Moeijes, J.

2019

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Moeijes, J. (2019). *Sports participation, psychosocial health and health-related quality of life: A cross-sectional and longitudinal study in Dutch primary school children.*

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Samenvatting

Uit een groot aantal empirische onderzoeken blijkt dat sportbeoefening bevorderlijk is voor iemands gezondheid. De relatie tussen sportparticipatie en gezondheid is echter nog geenszins volledig onderzocht. Er zijn nog hiaten in onze kennis op dit terrein. Deze kunnen worden verduidelijkt door te kijken naar drie gezondheidsaspecten die door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) worden onderscheiden: lichamelijke gezondheid, psychosociale gezondheid en gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven.

Iemands *lichamelijke gezondheid* betreft het vermogen om fysiek adequaat te reageren op fysiologische stress. Bij iemands *psychosociale gezondheid* gaat het om de mate waarin de persoon in kwestie geen internaliserende problemen (d.w.z. emotionele problemen en problemen met leeftijdsgenoten) en externaliserende problemen (d.w.z. gedragsstoornissen en hyperactiviteit-onoplettendheid) heeft en passend sociaal gedrag vertoont. Iemands *gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven* betreft de persoonlijke evaluatie van het plezier en de tevredenheid met betrekking tot de fysieke, psychologische en sociale component van de gezondheid. Terwijl de begrippen ‘fysieke gezondheid’ en ‘psychosociale gezondheid’ betrekking hebben op iemands feitelijke gezondheidssituatie, verwijst het begrip ‘gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven’ naar de persoonlijke perceptie van deze situatie.

De meeste empirische studies over de relatie tussen sportparticipatie en gezondheid hebben specifiek betrekking op fysieke gezondheid. Minder studies op dit gebied richten zich op *psychosociale gezondheid* of *gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven*. Bovendien is de relatie tussen sportparticipatie en psychosociale gezondheid of gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven voornamelijk bij volwassenen en adolescenten en in relatief beperkte mate bij *kinderen* onderzocht. Ten slotte besteden studies over de relatie tussen sportparticipatie en psychosociale gezondheid of gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven meestal niet tegelijkertijd aandacht aan verschillende kenmerken van sportparticipatie. Deze onderzoeken zijn vaak gericht op slechts één kenmerk, bijvoorbeeld op de frequentie van sportdeelname of het beoefenen van individuele versus teamsporten.

Onderzoeksvraag

Deze hiaten in de huidige kennis waren aanleiding voor het starten van een grootschalig onderzoeksproject onder kinderen met als vraag *of kenmerken van sportparticipatie samenhangen met psychosociale gezondheid en gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven*.

Het onderzoeksproject richtte zich op de deelname aan sportclubactiviteiten, de dominante vorm van sportparticipatie door kinderen in Nederland. De volgende kenmerken van sportparticipatie zijn in het onderzoek meegenomen: lidmaatschap van een sportclub, frequentie van sportparticipatie, beoefenen van individuele versus teamsporten, al dan niet deelnemen aan wedstrijden in competitieverband, beoefenen van indoor- versus outdoor-sporten en beoefenen van contact- versus non-contactsporten.

Onderzoekontwerp en -methoden

Uit de populatie van Nederlandse kinderen in de zevende en achtste groep van het basisonderwijs zijn ongeveer 2.300 kinderen bestudeerd door cross-sectionele gegevens over hen te verzamelen. Over ongeveer 500 van deze kinderen zijn tevens longitudinale gegevens verzameld. De dataverzameling vond plaats van november 2011 tot en met juni 2014.

Sportparticipatie werd vastgesteld aan de hand van een aantal vragen uit de Standaardvraagstelling Bewegen Jeugd, Vragenset kinderen 8-12 jaar, waaraan een vraag over welke sport(en) het kind doet was toegevoegd. *Psychosociale gezondheid* werd gemeten met behulp van de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). Deze vragenlijst maakt een onderscheid tussen internaliserende problemen, externaliserende problemen en pro sociaal gedrag. *Gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven (GKvL)* werd gemeten met behulp van de KIDSCREEN-52. In deze vragenlijst worden tien dimensies van GKvL onderscheiden die in een fysiek, psychologisch en sociaal domein zijn onderverdeeld. De kinderen vulden zelf de vragenlijsten in.

Conclusies

Een aantal kenmerken van de sportparticipatie van een kind bleek samen te hangen met zowel (aspecten van) psychosociale gezondheid als (dimensies van) GKvL. Voor *psychosociale gezondheid* geldt dat het lidmaatschap van een sportclub en een hogere frequentie van sportparticipatie voornamelijk met minder internaliserende problemen en meer pro sociaal gedrag en slechts in zeer beperkte mate met minder externaliserende problemen samenhangen. Voor *GKvL* geldt dat het lidmaatschap van een sportclub en een hogere frequentie van sportparticipatie in hoge mate met een betere GKvL in het fysieke domein, in iets mindere mate met een betere GKvL in het sociale domein en in beperkte mate met een betere GKvL in het psychologische domein gepaard gaan.

Ten aanzien van zowel psychosociale gezondheid als GKvL werd slechts een zeer beperkt aantal verbanden met de sportparticipatiekenmerken ‘beoefenen van indoor versus outdoor-sporten’ en ‘beoefenen van individuele versus teamsporten’ gevonden. In tegenstelling tot het lidmaatschap van een sportclub en de frequentie van sportparticipatie, lijkt het soort sport(en) waaraan een kind deelneemt (dat wil zeggen indoor- dan wel outdoor-sporten, individuele dan wel teamsporten, alleen trainingen dan wel tevens wedstrijden, en contact- dan wel non-contactsporten) van ondergeschikt belang te zijn voor psychosociale gezondheid en GKvL.

De onderzoeksresultaten laten verder zien dat de relatie tussen de sportparticipatie en GKvL grotendeels door de psychosociale gezondheid van het kind wordt *gemedieerd*. Deze relatie loopt in aanzienlijke mate via internaliserende problemen en in geringe mate via pro sociaal gedrag. Daarnaast wordt de relatie tussen de sportparticipatie en GKvL in beperkte mate door psychosociale gezondheid *gemodereerd*. De relatie tussen

sportparticipatie en GKvL is meestal onafhankelijk van de mate waarin het kind een betere dan wel slechtere psychosociale gezondheid heeft.

Relevantie voor de praktijk

De onderzoeksresultaten vormen een argument om kinderen te stimuleren frequent deel te nemen aan enigerlei vorm van sportclubactiviteiten. Deelname aan sportclubactiviteiten lijkt gunstig te zijn voor psychosociale gezondheid en GKvL. Een aanzienlijke frequentie van sportparticipatie lijkt daarbij veel relevanter te zijn dan het soort sport(en) waaraan wordt deelgenomen. De keuze voor een sport die het kind met een relatief hoge frequentie kan en wil doen, is dus belangrijker dan de keuze voor een bepaald type sport.

Basisscholen moeten meer gebruik maken van de mogelijkheid om een functionaris aan te stellen die gedeeltelijk in dienst is van de basisschool en gedeeltelijk werkzaam is voor een of meerdere sportclubs in de directe omgeving van de school. Deze linking pin-constructie, uitgevoerd door een zogenaamde ‘combinatiefunctionaris’, is vrij gebruikelijk in Nederland. Ze is bevorderlijk voor de onderlinge afstemming tussen de lichamelijke opvoedingsactiviteiten op school en de activiteiten van sportverenigingen, hetgeen kinderen kan stimuleren om lid te worden van een sportclub.